

การพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานบูรณาการ กิจกรรมเสริมหลักสูตรต่อการพัฒนาทักษะชีวิตของนักศึกษาพยาบาล

ชุตินา มาลัย* สิริภพ โตเสม* อรุณช นุ่นละออง*

บทคัดย่อ

บทนำ : การพัฒนาทักษะชีวิตในนักศึกษาพยาบาลมีความจำเป็นต่อการปรับตัวในสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นการเตรียมนักศึกษาเป็นพยาบาลที่ดีและลดการสูญเสียนักศึกษาระหว่างการเรียน
วัตถุประสงค์การวิจัย : เพื่อพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานบูรณาการกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่อการพัฒนาทักษะชีวิตของนักศึกษาพยาบาลและประเมินประสิทธิผลโปรแกรมฯ หลังการจัดการเรียนรู้
วิธีดำเนินการวิจัย : รูปแบบการวิจัยและพัฒนา ดำเนินการ 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาสถานการณ์ 2) การพัฒนาโปรแกรม 3) ประเมินประสิทธิผลการใช้โปรแกรม โดยศึกษาจากนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 120 คนระหว่างเดือน ตุลาคม 2565 ถึง มีนาคม 2566 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) แบบประเมินทักษะชีวิตของนักศึกษาพยาบาล 2) แบบประเมินความพึงพอใจ วิเคราะห์ด้วยสถิติการทดสอบค่าทีและสถิติเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย : การพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานฯ ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 วัตถุประสงค์หลักของโปรแกรม ส่วนที่ 2 เนื้อหาการเรียนรู้ ส่วนที่ 3 กระบวนการเรียนรู้ ผลการประสิทธิผลของโปรแกรม พบว่า 1) หลังการเรียนรู้คะแนนทักษะชีวิตโดยรวมสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) คะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจโดยรวมอยู่ระดับมากขึ้นไปทุกด้าน
สรุปผล : การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานบูรณาการกิจกรรมเสริมหลักสูตรส่งผลให้นักศึกษาพยาบาลมีทักษะชีวิตเพิ่มสูงขึ้น สถานศึกษาพยาบาลควรนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษา

คำสำคัญ : โปรแกรมการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมเสริมหลักสูตร ทักษะชีวิต นักศึกษาพยาบาล

* วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชัยนาท คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก

ผู้นิพนธ์ประสานงาน: สิริภพ โตเสม, E-mail: siraphob@bcnchainat.ac.th

Received: March 1, 2024

Revised: August 29, 2024

Accepted: August 31, 2024

Development of the project-based learning and extra-curricular activities program on life skills of nursing students

ChutimaMalai* Siraphob Tosem* Oranoot Nonla-ong*

Abstract

Background: Development of life skills among nursing students is necessary in adapting to changing situations. Preparing the students to be good nurses and reducing dropouts during study.

Objectives: To develop a project-based learning program integrated with extra-curricular activities on the life skills of nursing students and evaluate the effectiveness of the program after learning.

Methods: There were three phases of research and development; 1) Study the situation 2) Develop of program, and 3) Evaluation the effectiveness of programs. The sample consisted of 120 second-year nursing students in the academic year 2022 between October 2022 and March 2023. Data were analyzed using paired t-tests and descriptive statistics.

Results: The results found that the development of project-based learning program consisted of three components. The 1st component was the objectives of the program. The 2nd component was the learning content. The 3rd component was the learning process. After evaluating the effectiveness of the program, it was found that 1) The mean scores of life skills were significantly higher than before the experiment at the .05 level. 2) The overall satisfaction score after the learning activities was higher in every aspect.

Conclusions: Project-based learning integrated with extracurricular activities effectively improved the life skills of nursing students. Nursing education institutions should use this as guidelines for developing educational management.

Keywords: project-based learning, extracurricular activities, life skills, nursing students

* Faculty of Nursing Praboromarajchanok Institute, Boromrajonani College of Nursing Chai Nat

Corresponding Author: Siraphob Tosem, E-mail: siraphob@bcnchainat.ac.th

บทนำ

ทักษะชีวิตมีความจำเป็นในการดำรงชีวิตของวัยรุ่น เปรียบเสมือนภูมิคุ้มกันที่ช่วยสนับสนุนและลดปัญหาคุกคามชีวิต ช่วยให้ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากขาดทักษะชีวิตย่อมส่งผลให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพ การเรียนครบถ้วน สังคมและการใช้ชีวิต^{1,2} นักศึกษาพยาบาลอยู่ในวัยที่ต้องปรับตัวด้านพัฒนาการตามวัย รวมทั้งการเรียนรู้วิชาชีพการพยาบาล ต้องใช้ความรอบคอบและความรับผิดชอบสูง ต้องปรับตัวกับชีวิตในบริบทนักศึกษาพยาบาล ส่งผลให้เกิดความเครียด³ จากการศึกษาพบว่านักศึกษาพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก มีความเครียดระดับปานกลาง³⁻⁵ ซึ่งผู้เรียนที่ขาดทักษะชีวิตที่ดี เมื่อสำเร็จการศึกษาอาจไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต เนื่องจากมีปัญหาด้านอารมณ์และมีความขัดแย้งในชีวิตได้ง่าย การพัฒนาทักษะชีวิตจึงจำเป็นสำหรับนักศึกษาพยาบาล^{1,6}

การพัฒนาทักษะชีวิต พบว่ามีการพัฒนา 2 ลักษณะ คือ 1) การพัฒนาทักษะชีวิตผ่านการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยการเรียนรู้โครงการเป็นฐาน (Project-based learning) ส่งผลให้นักศึกษามีทักษะการตัดสินใจ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น รวมถึงทักษะการคิดวิจารณ์ญาณสูงขึ้น และทักษะการตัดสินใจถูกต้องเหมาะสม^{1,7,8,9} 2) การพัฒนาทักษะชีวิต ผ่านกิจกรรมเสริมหลักสูตร ด้วยแนวคิดกลุ่มฝึกอบรม (Training group) โดยการสร้างประสบการณ์ การสะท้อนการเรียนรู้ การสรุปองค์ความรู้ การประยุกต์ความรู้^{2,10} ให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมตามความสมัครใจ และปรับรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมนักศึกษาให้ดำเนินชีวิตประจำวันและทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ^{2,8}

การพัฒนาทักษะชีวิตของนักศึกษาทั้ง โดยการผ่านการเรียนรู้ในหลักสูตร นอกหลักสูตร และการสร้างโปรแกรมการฝึกทักษะชีวิต พบว่าประสิทธิผลเกิดในระยะสั้น^{1,11,12} แต่ยังคงพัฒนาให้เกิดการพัฒนาทักษะชีวิต ทั้งด้านสังคม ความคิดและการเผชิญทางอารมณ์ 'อย่างไรก็ดี การพัฒนาทักษะชีวิตที่จะบรรลุการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ควรได้รับการพัฒนาทั้งความรู้และความสามารถในการใช้ชีวิต แนวทางหนึ่งคือการปูพื้นฐานทักษะการสร้างพฤติกรรมให้ผู้เรียน^{13,14} จากการศึกษาพบว่าการพัฒนาทักษะชีวิตของนักศึกษาพยาบาล สถาบันพระบรมราชชนกแต่ละวิทยาลัยแตกต่างกันและมีข้อเสนอแนะให้จัดกิจกรรมเสริมทักษะชีวิตทั้งในและนอกหลักสูตร โดยให้กิจกรรมมีความสอดคล้องกับการเรียนการสอน เพื่อประสิทธิภาพทักษะชีวิตนักศึกษา^{12,15,16} จะเห็นได้ว่าการพัฒนาทักษะชีวิตนักศึกษาเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้บริหารและอาจารย์ต้องร่วมกันพัฒนา ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการพัฒนาทักษะชีวิตของนักศึกษาพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ด้วยการพัฒนาโปรแกรมจัดการเรียนรู้ด้วยโครงการเป็นฐานบูรณาการกับกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตที่เป็นประสิทธิผลระยะยาวเตรียมพร้อมการเป็นพยาบาลที่ดี

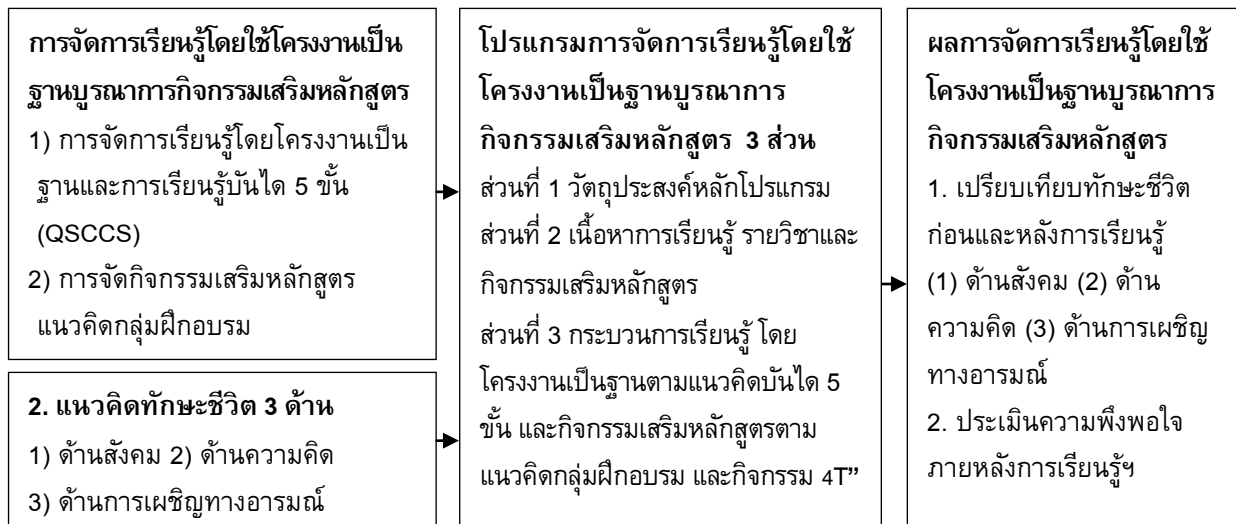
วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสถานการณ์การพัฒนาทักษะชีวิตของนักศึกษาพยาบาล
- 2) เพื่อพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานบูรณาการกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่อการพัฒนาทักษะชีวิตของนักศึกษาพยาบาล
- 3) ประเมินประสิทธิผลโปรแกรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานบูรณาการกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่อการพัฒนาทักษะชีวิตของนักศึกษาพยาบาล

กรอบแนวคิดการวิจัย

ประกอบด้วย 1) การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน ด้วยการเรียนรู้บันได 5 ขั้น (QSCCS) ได้แก่ การเรียนรู้ประเด็นปัญหาโดยตั้งคำถาม การสืบค้นและรวบรวมข้อมูลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ การสร้างความรู้ในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง การแก้ปัญหาการประเมินโครงการและนำเสนอ 2) การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ตามแนวคิดกลุ่มฝึกอบรม (Training group) ได้แก่ การสร้างประสบการณ์ การสะท้อนการเรียนรู้ การสรุปองค์ความรู้สรุปความรู้เป็น

กิจกรรมที่นำไปปฏิบัติ และการประยุกต์ความรู้ ร่วมกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร “4T” คือ Talk for Change, Think for Change, Take care yourself for Change, Take the team for Change และ 3) แนวคิดทักษะชีวิต 3 ด้าน 7 ทักษะ 3.1) ด้านสังคม ได้แก่ ทักษะการติดต่อสื่อสาร ทักษะการเห็นอกเห็นใจบุคคลอื่น ทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล 3.2) ด้านความคิด ได้แก่ ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการแก้ปัญหา 3.3) ด้านการเผชิญทางอารมณ์ ได้แก่ ทักษะการจัดการอารมณ์และความเครียด ทักษะความตระหนักรู้ในตนเอง^{17,18,19}

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยและพัฒนา (Research and development) มีกระบวนการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสถานการณ์ การพัฒนาด้านทักษะชีวิตของนักศึกษาพยาบาล (Document study)

1) ศึกษาสถานการณ์การพัฒนาทักษะชีวิตของนักศึกษา วิทยาลัยพยาบาลแห่งหนึ่ง สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก 2) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีงานวิจัย การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน ทักษะชีวิต กิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อสังเคราะห์แนวคิดการสร้างโปรแกรมฯ เครื่องมือที่ใช้

แบบบันทึกเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์
เนื้อหา เก็บข้อมูล ตุลาคม-พฤศจิกายน 2565

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานบูรณาการ กิจกรรมเสริมหลักสูตรต่อการพัฒนาทักษะชีวิต

1. การพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้
ร่างที่ 1 เดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม 2565 โดยนำ
แนวคิดที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 กำหนดโครงสร้างการ
เรียนรู้ ประกอบด้วยแผนการสอนวิชาจริยศาสตร์และ
กฎหมายวิชาชีพการพยาบาล และกิจกรรมเสริม
หลักสูตร ยกร่างเป็นโปรแกรมห่างร่างที่ 1 ตรวจสอบ
คุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน เป็นคณะกรรมการ
บริหารหลักสูตร ประเมิน 5 ปีขึ้นไป วิเคราะห์ค่า
IOC รายข้อ อยู่ระหว่าง 0.78-1.00 มีข้อเสนอควรเพิ่ม
กิจกรรมกระบวนการคิดในแผนการสอนมากขึ้น นำผล
มาปรับปรุง นำไปทดลองใช้ระยะที่ 1

2. การพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้
ร่างที่ 2 เดือนมกราคม 2566 โดยนำผลจากการทดลอง
ใช้ระยะที่ 1 มาพัฒนาให้โปรแกรมห่างมีความสมบูรณ์
และยกร่างเป็นโปรแกรมห่างร่างที่ 2 ตรวจสอบคุณภาพ
โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ด้านการสอนโดยใช้โครงงาน
เป็นฐาน 1 คน ด้านการจัดกิจกรรมนักศึกษา 1 คน
และด้านการพัฒนาทักษะชีวิต 1 คน นำผลมา
ปรับปรุงและนำไปทดลองใช้ระยะที่ 2

การทดลองใช้โปรแกรมฯ แบบกึ่งทดลอง
(Quasi-experimental design) กลุ่มเดียวทดสอบก่อน
และหลัง (One group pretest posttest design)

1. การทดลองระยะที่ 1 ให้ผู้เรียนเข้าใจ
ปัญหา สร้างความรู้จากการสืบค้นโดยใช้หลักฐานเชิง
ประจักษ์ ประชากรมี 2 กลุ่ม คือ 1) นักศึกษาชั้นปีที่
2 ปีการศึกษา 2565 วิทยาลัยพยาบาลแห่งหนึ่ง
สถาบันพระบรมราชชนก 120 คน แบ่งกลุ่มละ 15 คน
เพื่อศึกษาปัญหาและจัดทำโครงการแก้ปัญหา

2) อาจารย์วิทยาลัยพยาบาลแห่งหนึ่ง ปฏิบัติงาน
ปีการศึกษา 2565 สถาบันพระบรมราชชนก คัดกลุ่ม
ตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) 8 คน
จำแนกเป็น ผู้สอนและผู้ช่วยสอนวิชาจริยศาสตร์และ
กฎหมายวิชาชีพการพยาบาล 4 คน และอาจารย์ที่
ปฏิบัติงานกลุ่มงานกิจกรรมนักศึกษาประสบการณ์ 5 ปี
ขึ้นไป 4 คน เครื่องมือการทดลอง คือโปรแกรมการ
จัดการเรียนรู้ มีโครงสร้าง 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 วัตถุประสงค์หลักของโปรแกรมเพื่อ
พัฒนาทักษะชีวิตของนักศึกษาพยาบาล

ส่วนที่ 2 เนื้อหาการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะ
ชีวิต โดยมีการวิเคราะห์เนื้อหาและชั่วโมงเรียนรู้
วิชาจริยศาสตร์และกฎหมายวิชาชีพการพยาบาลฯ
หัวข้อ กฎหมายวิชาชีพการพยาบาล 9 ชั่วโมง และ
วิเคราะห์ประเด็นเรียนรู้กิจกรรมเสริมหลักสูตร
ที่สอดคล้องกับหัวข้อการเรียนรู้ ได้แก่ ทักษะการ
ติดต่อสื่อสาร ทักษะการตัดสินใจและแก้ปัญหา 9 ชั่วโมง

ส่วนที่ 3 กระบวนการเรียนรู้ 3 ขั้นตอน

1) เตรียมความพร้อมอาจารย์ และ
มอบหมายงานนักศึกษา ศึกษาข้อมูล กำหนดปัญหา
และตัดสินใจเลือกปัญหาจริยธรรมที่จะเรียนรู้

2) จัดการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรมฯ
ระหว่างธันวาคม 2565 ถึง มกราคม 2566

2.1) จัดการเรียนรู้ตามโปรแกรมห่าง โดยใช้โครงงานเป็นฐาน ด้วยการเรียนรู้ QSCCS โดย
ระยะที่ 1 ดำเนินการ 4 ขั้นตอน (1) การเรียนรู้ประเด็น
ปัญหาโดยตั้งคำถาม (2) การสืบค้นและรวบรวมข้อมูล
โดยหลักฐานเชิงประจักษ์ (3) การสร้างความรู้จากการ
แลกเปลี่ยนความรู้ในกลุ่ม (4) การนำเสนอผลงาน

2.2) จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรตาม
แนวคิดกลุ่มฝึกอบรม ได้แก่ การสร้างประสบการณ์
การสะท้อนการเรียนรู้ การสรุปองค์ความรู้เป็น
กิจกรรม การประยุกต์ความรู้ไปปฏิบัติ

3) ประเมินผลโดยประชุมสนทนากลุ่มสะท้อนความคิดเห็นผู้เรียน นำไปปรับปรุง ยกร่างโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ เป็นร่างที่ 2

2. การทดลองระยะที่ 2 ผู้เรียนทบทวนปัญหาสืบค้นความรู้เพิ่มเติม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนาความรู้สู่การปฏิบัติโครงการในสภาพการณ์จริง ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือนักศึกษาและอาจารย์กลุ่มเดิม เครื่องมือที่ใช้ทดลอง คือ โปรแกรมการจัดการเรียนรู้ ร่างที่ 2 ได้แก่

ส่วนที่ 1 วัตถุประสงค์หลักของโปรแกรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักศึกษาพยาบาล

ส่วนที่ 2 เนื้อหาการเรียนรู้ พัฒนาทักษะชีวิต รายวิชาเดิม หัวข้อทฤษฎีจริยศาสตร์ จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ ปัญหาจริยธรรมและการพัฒนาจริยธรรม 24 ชั่วโมง และประเด็นเรียนรู้

กิจกรรมเสริมหลักสูตร ได้แก่ การติดต่อสื่อสาร การเห็นใจผู้อื่น การสร้างสัมพันธภาพ การตัดสินใจแก้ปัญหา การจัดการความเครียด การตระหนักรู้ตนเอง 24 ชั่วโมง

ส่วนที่ 3 กระบวนการเรียนรู้ 3 ขั้นตอน

1) การเตรียมความพร้อมอาจารย์เพื่อสร้างความเข้าใจและวางแผนเพิ่มเติม

2) การจัดการเรียนการสอนโดยใช้โปรแกรมฯ เดือนมกราคม ถึง มีนาคม 2566 2.1) จัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน ด้วยการเรียนรู้ 5 ขั้น (QSCCS) ดังตารางที่ 1 2.2) การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ตามแนวคิดกลุ่มฝึกอบรม ด้วยหลัก “4T” ดังตารางที่ 2

3) ประเมินผล โดยสนทนากลุ่มผู้สอนกับผู้เรียน เรื่องความพึงพอใจ ปัญหาอุปสรรค ข้อค้นพบการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ตารางที่ 1 การจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการเรียนรู้บันได 5 ขั้น (QSCCS)

สัปดาห์ที่	กิจกรรมการเรียนรู้
1 (3 ชม.)	(1) การเรียนรู้ประเด็นปัญหาโดยการตั้งคำถาม (Q=Learn to Question) ผู้สอนบรรยายแบบมีส่วนร่วม ผู้เรียนศึกษาปัญหาโดยตั้งคำถามค้นหาปัญหา สรุปปัญหา สร้างความเข้าใจ สรุปสาเหตุเป็นแผนผังความคิดกลุ่ม เชื่อมโยงสู่ความเป็นมาและความสำคัญของโครงการ
2 (3 ชม.)	(2) การสืบค้นโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ (S=Learn to Search) นักศึกษาสืบค้นความรู้และจากงานวิจัย แลกเปลี่ยนเรียนรู้กลุ่มย่อย วิเคราะห์ความสอดคล้องของปัญหาตามขั้นตอน PICO สรุปผลการเรียนรู้ที่จะใช้แก้ปัญหา ประเมินการทำงานกลุ่มร่วมกันและสรุปการเรียนรู้
3 (3 ชม.)	(3) การสร้างความรู้ในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง (C=Learn to Construct) ผู้สอนบรรยายแบบมีส่วนร่วม ผู้เรียนนำความรู้จากการเรียนรู้ทฤษฎีในระยะที่ 1 ร่วมกับข้อค้นพบกลุ่มย่อยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชั้นเรียน (C=Learn to Communicate) กลุ่มย่อยสรุปแนวทางแก้ปัญหา สร้างกิจกรรมที่ปฏิบัติได้จริง ผู้สอนกลุ่มประเมินความเหมาะสมเพื่อออกแบบและเขียนโครงการ
4-7 (12 ชม.)	(4) การแก้ปัญหาเพื่อให้บริการสังคมภายในวิทยาลัยฯ โดยการดำเนินโครงการตามที่กำหนด (S=Learn to Serve) ประเมินผลแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้สอนรายสัปดาห์ และสรุปผลการเรียนรู้
8 (3 ชม.)	(5) การประเมินโครงการและนำเสนอผลงานโดยการสรุปข้อมูลและนำเสนอผลงานประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษาการประยุกต์ความรู้มาใช้แก้ปัญหา (C=Learn to Communicate) ผู้เรียนแลกเปลี่ยน สรุปผลการเรียนรู้ ผู้สอนตรวจสอบผลการเรียนรู้และประโยชน์จากการเรียนรู้

ตารางที่ 2 การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ตามแนวคิดกลุ่มฝึกอบรม ด้วยหลัก “4T” รายสัปดาห์

สัปดาห์	กิจกรรมเสริมหลักสูตร	กิจกรรมการเรียนรู้
1-2 (6 ชม.)	“นำทีมร่วมคิด”สร้างคุณภาพชีวิตนักศึกษาพยาบาล (Talk for Change)	พบผู้บริหารเพื่อร่วมบริหาร และสโมสรสังสรรค์ผู้บริหาร
3-4 (6 ชม.)	“กล้าคิด กล้าทำ” สร้างสรรค์สิ่งใหม่ (Think for Change)	นักศึกษาพยาบาลผู้ประกอบการ และสืบค้นเพื่อสร้างสรรค์ผลงาน
5-6 (6 ชม.)	“พาทีมทำความดี” สร้างโลกสดใสใส่ใจสิ่งแวดล้อม (Take the team for Change)	นำวัสดุเหลือใช้มาสร้างคุณค่า และร่วมสร้างวิทยาลัยสีเขียว
7-8 (6 ชม.)	“พัฒนาตน” สร้างทักษะการเป็นพลเมืองที่ดี (Take care yourself for Change)	สืบสานต่อยอดรักษาดมเนินธรรมประเพณี

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินประสิทธิผล โปรแกรมการจัดการเรียนรู้

เครื่องมือรวบรวมข้อมูล 1) แบบประเมินทักษะชีวิตนักศึกษาพยาบาล ดัดแปลงแบบประเมินจากการศึกษา^{1,17,18} ส่วนที่ 1 ลักษณะบุคคล ส่วนที่ 2 ทักษะชีวิต 53 ข้อ 2) แบบประเมินความพึงพอใจ (1) ด้านการจัดการเรียนรู้ ดัดแปลงจากแบบประเมินที่ผ่านมา^{1,17,20} 20 ข้อ (2) ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร 14 ข้อ ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คนชุดเดิม วิเคราะห์ ค่า IOC เท่ากับ 0.89, 0.82 ตามลำดับ ตรวจสอบ Cronbach's alpha coefficient 0.81, 0.89 ตามลำดับ ผู้วิจัยชี้แจงการเก็บข้อมูลและสิทธิการเข้าร่วมวิจัย และเก็บข้อมูลทักษะชีวิตก่อนการเรียนรู้ เดือนตุลาคม 2565 หลังการเรียนรู้และความพึงพอใจ เดือนมีนาคม 2566 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้วยสถิติพรรณนาและเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยด้วย Paired t-test

ข้อพิจารณาด้านจริยธรรม

งานวิจัยนี้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมวิจัย วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชัยนาท หนังสือรับรองเลขที่ BCNC-IRB 005/2565 ลงวันที่ 28 พฤษภาคม 2565

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสถานการณ์ การพัฒนาด้านทักษะชีวิตของนักศึกษาพยาบาล

1) พบว่าสภาพการจัดการเรียนรู้ของวิทยาลัยพยาบาลแห่งหนึ่ง สังกัดพระบรมราชชนก โดยวิเคราะห์งานวิจัยและเอกสารมคอ.3 ของวิทยาลัย พบว่า มีการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานวิชาการพยาบาลอนามัยชุมชน 2,3 การวิจัยทางการพยาบาล นวัตกรรมทางการพยาบาลอย่างต่อเนื่อง โดยใช้แนวคิดหลักฐานเชิงประจักษ์ และการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน (QSCCS) มีการวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้และทักษะผู้เรียนแต่ไม่ครอบคลุมทักษะชีวิต และยังไม่มีการขยายผลการเรียนรู้ไปรายวิชาอื่น

2) ผลการศึกษาเอกสารงานวิจัย ทักษะชีวิตนักศึกษาพยาบาล 3 ด้าน 1) ด้านสังคม ได้แก่ ทักษะการติดต่อสื่อสาร ทักษะการเห็นอกเห็นใจบุคคลอื่น ทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล 2) ด้านความคิด ได้แก่ ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการแก้ปัญหา และ 3) ด้านการเผชิญทางอารมณ์ ได้แก่ ทักษะการจัดการอารมณ์และความเครียด ทักษะความ

ตระหนักรู้ในตนเอง^{1,17,20} แนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน ด้วยการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน (QSCCS) แนวคิดการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรด้วยแนวคิดกลุ่มฝึกอบรม¹⁹

2. ผลการพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานบูรณาการกิจกรรมเสริมหลักสูตร ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์หลักของโปรแกรม 2) เนื้อหาการเรียนรู้ 3) กระบวนการเรียนรู้ โดยจัดการเรียนรู้โครงงานเป็นฐานด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน (QSCCS) ร่วมกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรตามแนวคิดกลุ่มฝึกอบรมด้วยหลัก “4T” (Talk for change, Think for change, Take the team for change, Take care yourself for change)

3. ผลประเมินประสิทธิผลโปรแกรมการจัดการเรียนรู้พบว่าหลังการเรียนรู้ คะแนนเฉลี่ยทักษะชีวิตโดยรวมสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติ ($t_{119}=50.99, p<.001$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าคะแนนเฉลี่ยด้านสังคมและด้านความคิดเพิ่มขึ้น ($t_{119}=37.01, p<.001$ และ $t_{119}=27.92, p<.001$) แต่ด้านการเผชิญทางอารมณ์คะแนนเฉลี่ยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($t_{119}=2.03, p>.05$) และเมื่อเปรียบเทียบรายทักษะ พบว่าคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ 1) ทักษะการติดต่อสื่อสาร ($t_{119}=36.38, p<.001$) 2) ทักษะการเห็นอกเห็นใจบุคคลอื่น ($t_{119}=32.39, p<.001$) 3) ทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ($t_{119}=14.52, p<.001$) 4) ทักษะการตัดสินใจ ($t_{119}=31.21, p<.001$) 5) และทักษะการแก้ปัญหา ($t_{119}=14.67, p<.001$) และพบว่าทักษะที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ทักษะการจัดการอารมณ์และความเครียด ($t_{119}=1.79, p>.05$) 2) และทักษะความตระหนักรู้ในตนเอง ($t_{119}=-.95, p>.05$)

ตารางที่ 3 คะแนนเฉลี่ยทักษะชีวิตรายทักษะและโดยรวมของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรมการจัดการเรียนรู้ (N=120)

ทักษะชีวิต	ก่อนการจัดการเรียนรู้			หลังการจัดการเรียนรู้			t (1-tailed)	df	p- value
	M	S.D.	ระดับ	Mean	S.D.	ระดับ			
1. ด้านสังคม	3.29	.21	ปานกลาง	4.26	.22	สูง	37.01	119	<.001
ทักษะการติดต่อสื่อสาร	3.32	.23	ปานกลาง	4.33	.24	สูง	36.38	119	<.001
ทักษะการเห็นใจบุคคลอื่น	3.26	.23	ปานกลาง	4.22	.26	สูง	32.39	119	<.001
ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ	3.31	.70	ปานกลาง	4.24	.17	สูง	14.52	119	<.001
2. ด้านความคิด	3.19	.13	ปานกลาง	3.93	.29	สูง	27.92	119	<.001
ทักษะการตัดสินใจ	3.18	.21	ปานกลาง	3.96	.25	สูง	31.21	119	<.001
ทักษะการแก้ปัญหา	3.20	.15	ปานกลาง	3.90	.52	สูง	14.67	119	<.001
3. ด้านการเผชิญทางอารมณ์	3.19	.14	ปานกลาง	3.20	.17	ปานกลาง	2.03	119	.55
ทักษะการจัดการอารมณ์	3.22	.19	ปานกลาง	3.25	.24	ปานกลาง	1.79	119	.07
ทักษะความตระหนักรู้ตนเอง	3.16	.21	ปานกลาง	3.18	.22	ปานกลาง	.95	119	.31
ทักษะชีวิตโดยรวม	3.22	.12	ปานกลาง	3.80	.12	สูง	50.99	119	<.001

*p<.05

ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษา
พยาบาล ภายหลังการจัดการเรียนรู้พบว่า

1) คะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจโดยรวม ด้าน
การจัดการเรียนการสอนอยู่ระดับมาก ($\bar{x}=4.45$)
เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การจัดการเรียนรู้อยู่
ระดับมาก ($\bar{x}=4.32$) และผลกระทบจากการจัดการ
เรียนรู้อยู่ระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.57$)

2) คะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจภาพรวมด้าน
กิจกรรมเสริมหลักสูตรอยู่ระดับมาก ($\bar{x}=4.21$) เมื่อ
พิจารณารายด้าน พบว่าด้านการจัดกิจกรรมอยู่ระดับ
มาก ($\bar{x}=4.28$) ด้านผลกระทบจากการจัดกิจกรรมอยู่
ระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.51$)

อภิปรายผล

ประเด็นที่ 1 สภาพการจัดการเรียนรู้ของ
วิทยาลัยพยาบาลแห่งหนึ่งในสถาบันพระบรมราชชนก
พบว่า มีการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน
จำนวน 3 วิชา โดยใช้แนวคิดหลักฐานเชิงประจักษ์
และการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน (QSCCS) โดยมีการวัดผล
สัมฤทธิ์การเรียนรู้และทักษะผู้เรียน แต่ไม่ครอบคลุม
ทักษะชีวิต สอดคล้องกับผลการศึกษา ที่ให้ข้อเสนอ
การพัฒนาทักษะชีวิต วิทยาลัยต้องจัดกิจกรรมเพื่อ
ส่งเสริมทักษะที่สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้เพื่อ
เพิ่มประสิทธิภาพการพัฒนาทักษะชีวิต⁶

ประเด็นที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมการจัดการ
เรียนรู้ มีองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1
วัตถุประสงค์หลักของโปรแกรม ส่วนที่ 2 เนื้อหาการ
เรียนรู้โดยวิเคราะห์สาระการเรียนรู้วิชาและกิจกรรม
เสริมหลักสูตรที่มีความสอดคล้องกันกับทักษะที่
ต้องการพัฒนา เพื่อจัดเตรียมการเรียนรู้ในการพัฒนา
ทักษะชีวิตส่วนที่ 3 กระบวนการเรียนรู้อธิบายขั้นตอน

การเรียนรู้ 3 ขั้นตอน 1) การเตรียมความพร้อม
2) การจัดการเรียนการสอนโดยใช้โปรแกรมการจัดการ
เรียนรู้ โดยการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานด้วย
การเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน (QSCCS) และการจัดกิจกรรม
เสริมหลักสูตรตามแนวคิดกลุ่มฝึกอบรม ด้วยหลัก
“4T” 3) ประเมินผลเพื่อสรุปการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้
พัฒนาโปรแกรมฯ ตามแนวคิดและขั้นตอนการ
วิจัยและพัฒนา (R&D) มีการทวนสอบด้วย
ผู้เชี่ยวชาญร่างโปรแกรมและทดลองใช้ 2
ระยะ เพื่อหาประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผล
การศึกษาที่เสนอแนวคิดและขั้นตอนการวิจัยและ
พัฒนา (R&D) ในการพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้
ให้เกิดประสิทธิภาพ⁸

ประเด็นที่ 3 การประเมินประสิทธิผล
โปรแกรมการจัดการเรียนรู้ พบว่าหลังการเรียนรู้
คะแนนเฉลี่ยทักษะชีวิตเพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนการ
จัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากการจัดการ
เรียนรู้ที่ใช้โครงงานเป็นฐานนำมาสู่ผลลัพธ์การเกิด
ทักษะการคิดและการสื่อสารที่ดีขึ้น¹ ร่วมกับการจัด
กิจกรรมเสริมหลักสูตร Talk for Change และ Think
for Change ทำให้เกิดการวิเคราะห์การแก้ปัญหา
ค่าเฉลี่ยทักษะชีวิตด้านการคิด ด้านการตัดสินใจและ
ทักษะการแก้ปัญหาจึงมีค่าเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้น ส่วน
กิจกรรม Take the team for Change และ Take care
yourself for Change ช่วยส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดการ
พัฒนาด้านจิตสำนึก ความรับผิดชอบ ช่วยพัฒนา
ทักษะทางสังคมแก่นักศึกษา สัมพันธ์กับการศึกษาที่
ผ่านมาที่อธิบายถึงการนำกิจกรรมเสริมหลักสูตร
นำมาช่วยส่งเสริมให้มีการสื่อสาร การทำงานร่วมกัน
ก่อให้เกิดการพัฒนาทักษะชีวิตได้อย่าง

มีประสิทธิภาพ²¹ แต่การที่ทักษะชีวิตด้านการเผชิญทางอารมณ์ มีคะแนนเฉลี่ยเปลี่ยนแปลงอย่างไม่มีนัยสำคัญ อาจเนื่องมาจากมีเวลาดำเนินการและการติดตามไม่เพียงพอและกิจกรรมต้องอาศัยประสบการณ์การทำซ้ำในแต่ละสถานการณ์ เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาคือจะนำไปสู่การพัฒนาทักษะการจัดการอารมณ์และความเครียดได้²²

ความพึงพอใจภายหลังการจัดการเรียนรู้พบว่า ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ระดับมาก ซึ่งการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับการบูรณาการกิจกรรมเสริมหลักสูตร เกิดจากการออกแบบจากสภาพการณ์จริง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทออกแบบการเรียนรู้ ส่งเสริมให้มีการตั้งคำถามจากปัญหาและมีกระบวนการสืบค้นปัญหา จนถึงขั้นสรุปผลการดำเนินการ โดยมีผู้สอนให้คำแนะนำทำให้นักศึกษาเกิดความมั่นใจ จนนำไปสู่การได้เห็นผลของความสำเร็จและเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจเป็นผลทำให้ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก² และส่งผลต่อการพัฒนาทักษะชีวิตของนักศึกษาพยาบาล

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานบูรณาการกิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นการวิจัยและพัฒนา ที่มีการศึกษาสภาพการณ์เพื่อนำสังเคราะห์กรอบการพัฒนา ผลการพัฒนาโปรแกรมประกอบด้วย 1) วัตถุประสงค์หลักของโปรแกรม 2) เนื้อหาการเรียนรู้ และ 3) กระบวนการเรียนรู้โดยจัดการเรียนรู้โครงงานเป็นฐานด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน(QSCCS)ร่วมกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรตามแนวคิดกลุ่มฝึกอบรมด้วยหลัก “4T”

การประเมินประสิทธิผลของโปรแกรมพบว่า หลังการเรียนรู้ ทักษะชีวิตโดยรวมสูงกว่าก่อนการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญ ความพึงพอใจโดยรวม ทั้งด้านการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรอยู่ระดับมากขึ้นไปทุกด้าน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้บริหารและหน่วยงานการศึกษาควรให้ความสำคัญและส่งเสริมการนำโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ พัฒนาการจัดการเรียนรู้บูรณาการกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตเพิ่มขึ้น ครอบคลุมทุกสาขาวิชา เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของผู้เรียนเกิดประสิทธิผลระยะยาว

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาวิจัยเพื่อติดตามทักษะชีวิตของนักศึกษาต่อเนื่องจนสำเร็จการศึกษา และภายหลังการปฏิบัติงาน 1 ปี เพื่อติดตามประสิทธิผลระยะยาวของโปรแกรมการคงอยู่ของทักษะชีวิตในนักศึกษา

2) ควรศึกษาวิจัยทั้งรายวิชาหรือขยายผลไปรายวิชาอื่น เพื่อประเมินประสิทธิผลของโปรแกรมในภาพรวมรายวิชา ซึ่งอาจทำให้มีการพัฒนาทักษะชีวิตครอบคลุมทุกด้านและทุกทักษะที่สูงขึ้น

References

1. Wuttijurepan A, No-in K, Chaiwongnakkapun C. Effectiveness of the project-based learning on life skills of nursing students. Journal of Health Sciences Scholarship. 2021;8(2):148-65. (in Thai).
2. Panthong K, Makmee P, Ruengtip P, Thongchai P, Pradujprom P. The

- development of life skills in critical cognitive skills of student in the vocational. The journal of faculty of nursing Burapha University.2019;27(30):10-22. (in Thai).
3. YodthongS, Sanee N, Chansungnoen N. Stressandcoping among nursing students in principles and nursing techniques practicum. Boromarajonani College of Nursing,Trang. The 9th Hatyainational and international conference; 761-72. (in Thai)
4. Kaewsakulthong J. Factors predicting stress among nursing students under thePraboromarajchanok Institute, Ministry of Public Health. Journal of health research and Innovation. 2019;2(1):1-11. (in Thai).
5. Khumtorn L, Suwanvela S, Thaicharoen C.Factors relating to resilience ofnursing students. Mahasarakham Hospital Journal.2018;15(2):144-53. (in Thai).
6. Junwin B, Witwattanangoon A, Junyaem U, Chiaprasert S. 21st Century Learning Skills of Nursing Students at the Boromarajonani College of Nursing Nakhon Si Thammarat. Thai Journal of Public Health and Health Sciences; TJPHS. 2022; 5(1):119-133. (in Thai).
7. Pipattanawong W. Life skill of Thai Teen in 21st century. Payap University Journal. 2018;24(2):39-63.
8. Malai C, Jansook N, Tosem S, Jarpum J. Education administration model for 21st century skills development of nursing students. Journal of nursing and education.2019;12(4):121-39. (in Thai).
9. SuvithayasiriK, Wadyim N, Techamuanwaivit S, Padklang S.The Effects of project-basedlearning to create innovation for developing of reflective thinking ability of nursing students. Journal of Health and Nursing Research. 2020;36(3):164-77. (in Thai).
10. Padasri W. The development of emotional and social intelligence among vocational students using a life skills training program [dissertation]. Chonburi: Burapha University; 2017.(in Thai).
11. Jiramanaswong A, Howharn C, Wannatawee P. A study on life skills of undergraduate nursing students at Boromarajonani College of Nursing, Surin. Nursing Public Health and Education Journal 2020;21(1):139-65. (in Thai).
12. Sarakshetrin, A, Sriyasak A, Howharn C, KunlakaS.Astudy on life skills of undergraduate nursing students Prachomklao College of Nursing,

- Phetchaburi Province. Hua Hin medical journal 2021;6(1):22-32. (in Thai).
13. Kliawthong S. Some factors affecting to life skills of mathayomsuksa V students in the secondary education service office area II [dissertation]. [Bangkok]: Srinakharinwirot University; 2014. (in Thai).
 14. Pipattanawong W. Life skill of Thai teen in 21st Century. Payap University Journal. 2014;2:39-63. (in Thai).
 15. Khumtom L, Suwanvela S, Thaicharoen C. Factors relating to resilience of nursing students. Mahasarakham Hospital Journal. 2018;2:144-53. (in Thai).
 16. Tantalakul S. Model of stress reduction for nursing students in northern-region nursing colleges by Ministry of Public Health. Phitsanulok: Naresuan University; 2022.
 17. Sarakshetri A, Rongmuang D, Chantira R. Nursing education in the 21st century: Competencies and roles of nursing instructors. Journal of the Royal Thai Army Nurses. 2019;20(1):12-20. (in Thai).
 18. Voracharoensri S. A study of life skills and a training group model construction for developing life skills of adolescent students. Bangkok: Srinakharinwirot University; 2007.
 19. Nelson JR. Group leadership: A training approach. CA: Brooks Cole Publishing; 1992.
 20. Kusirrot K, Nuchprayoon N. Effect of developing through Zoom Cloud meetings applications to promote affecting practice skills for website development of undergraduate students. College of Asian Scholars Journal. 2022; 12(3):144-53. (in Thai).
 21. Somtua N, Sansuk J, Amornrojavaravutti W. Learning, integrating extra-curricular activities (simulated family system) to support thinking skills and creative problem-solving skills of nursing students. Journal of research and curriculum development. 2019;9(2):344-61. (in Thai).
 22. Cortellazzo L, Bonesso S, Gerli F, Pizzi C. Experiences that matter: Unraveling the link between extracurricular activities and emotional and social competencies. Frontiers in psychology. 2021;12:659526.